

se svými oddíly, chvíli se ještě pokoušeli o odpor, ale pak se dali na útěk. Basilakios prchal v čele svých vojáků a Alexios Komnenos jej pronásledoval.

3 Když uprchlíci dorazili k Soluni, vpustili její obyvatelé Basilakia, ale před vrchním velitelem okamžitě zavřeli brány. Můj otec však nepovolil, nesvlékl si ani pancíř, neodložil přilibu, nesložil z pleti štít a neodhodil meč, ale rozbil před hradbami tábor a pohrozil městu obléháním a zpusťšením. Zároveň však chtěl zachránit i Basilakia a prostřednictvím svého průvodce mnicha Joannikia (byl to muž proslulý svým charakterem) s Basilakiem jednal o mír. Vydá-li sebe a město, zaručuje mu bezpečnost jeho osoby. Basilakios se nechtěl podrobit, ale obyvatelé Soluně nechali Komnena vtáhnout do města, protože se báli, že dobytí města by jim přineslo velké útrapy.

4 Jakmile Basilakios poznal, co obyvatelstvo zamýšlí, vystoupil na akropoli a útočil na město. Ačkoli se mu velitel císařské gardy zaručoval, že se mu nic nestane, Basilakios nepouštěl od válečných úmyslů a od boje a i v neštěstí a tísní se projevoval jako pravý muž. Ve své statečnosti a odvaze nechtěl ustoupit ani o pídí, až ho obyvatelé a strážci akropole vyhnali násilím a proti jeho vůli a vydali ho velkému domestikovi.

5 Alexios podal ihned císaři zprávu o jeho zatčení, zdržel se krátký čas v Soluni, aby tu uvedl záležitost do pořádku a ve skvělém triumfu se vracel do hlavního města. Císařovi poslové se setkali s mým otcem mezi městy Filippy a Amfipolis a odevzdali mu list s císařovými příkazy. Alexios jim vydal Basilakia, odvedl jej ke vsi Chlempina a blízko tamějšího prameňu jej zbavili zraku. Od té doby až po naše dny se tamější pramen nazývá Pramen Basilakiův.

6 A to byla třetí práce, kterou velký Alexios jako jakýsi druhý Hérakles vykonal, dříve než se ujal císařské vlády. Jestliže by někdo nazval Basilakia erymantským kancem, pak po pravdě by mohl nazvat mého otce Alexia nejstatečnějším Héraklem

naší doby. Toto tedy byly zdárné skutky a úspěchy Alexia Komnena před jeho nástupem na císařský stolec. Za to všichni císaři vyznamenali hodností sebasta a tu hodnost mu udělili i já, když jsem nastoupil na císařský stolec. Z toho se stalo, že i já jsem se stal císařem a tu hodnost mu udělili i já, když jsem nastoupil na císařský stolec.

X Domnívám se, že tělo churaví a trpívá následkem vrásky příčin, ale že někdy je třeba hledat zárodky nemoci i vlastním nitru. Často hledáme příčinu horečky ve výkyvech počasí a v určitých vlastnostech stravy, ale někdy také ve znečištění tělesných šťáv. Podobně i z vnitřní choroby římské říše vzestáli v oné době jako zárodky smrtelné choroby oni mužové, různí ti Urselové a Basilakiové a celý ten dav vzbouřenců. Někteří však osud přivedl uzurpátory ze zahraničí jako neodvratitelné zlo a nevyhléditelnou nemoc. Jedním z nich byl i onen vychloubavý Robert, proslulý svou houbou po moci. Zrodil se v Normandii, ale odkojila a vychovala jej všemožná štěstí a štěstí.

2 Římská říše si sama přilákala tohoto nepřítele a dala mu záminku k válce proti nám plánem sňatku s barbarskou cizinkou, sňatku pro nás zcela nevhodného. Lépe řečeno, byla to nerozumnost tehdejšího císaře Michala, který odvozoval svůj původ od rodu Duků. Nechtěl mi nikdo nemá za zlé, že kritizuju jednoho ze svých příbuzných (neboť po matce pocházím z rodu). Rozhodla jsem se psát předešlým pravdu, a pokud se týče Michala Duky, sebrala jsem jen kritické výtky všech ostatních. Císař Michal Dukas zasnoubil dceru tohoto barbarského císaře svým synem Konstantinem, a to zavdalo příčinu k vzplanutí nepřátelských akcí. Ve vhodnou dobu promluvil o Konstantinovi, synovi tohoto císaře, o jeho svatbě smlouvách, a vůbec o plánu sňatku s barbarkou i o tom, jak krásný a urostlý muž to byl a jaké měl tělesné i povahové vlastnosti. O tom promluvíme až po vylíčení onoho plánu se sňatkem a po vylíčení porážky barbarského vojska a záhuby normanských uzurpátorů, které si Michal Dukas svou

nerozumností vypěstoval proti římské říši. A při tom si popláčal i nad vlastním nestěstím.

3 Ale nejdříve se musím ve svém vyprávění vrátit zpět a vyložit vše o Robertovi, jakého byl původem, jaký byl jeho osud a na jaký stupeň moci jej vynesl průběh událostí, nebo zbožněji řečeno, až kam mu dovolila postoupit božská prozřetelnost ustupující jeho špatným záměrům a intrikám.

4 Robert byl původem Norman, pocházel z bezvýznamné rodiny, ale velmi toužil po moci. Byl to člověk velmi vychytralý, silných rukou, hrozně toužil po bohatství a vysokém postavení mocných mužů. Nic mu nemohlo zabránit v uskutečňování jeho plánů, při sledování svého cíle nesnesl odpor. Tělesnou výškou převyšovali největší vrstevníky, měl načervenalou pleť, plavé vlasy, široké plece a oči mu jiskřily jako oheň. Tělo měl dobře stavěné, mohutné v partiích, kde je přirozená mohutnost, a elegantně štíhlé, kde je přirozená štíhlost. —

Tak souměrnou postavu měl od hlavy k patě, jak jsem často z vyprávění slyšela. Homér řekl o Achilleovi, že při jeho výkřiku měli posluchači dojem, že křičí dav, o Robertovi se tvrdí, že svým křikem zaháněl na útěk desetitisíce mužů. Když už mu osud dal do vínku takové tělesné a povahové vlastnosti, byl přirozeně nezkroutný a nechtěl se nikomu podřízovat. Takoví už jsou lidé silných povah, i když jsou nízkého původu, alespoň se to tak říká.

XI Tedy tento muž, který nesnášel žádné příkazy, vyrazil s hrstkou rytířů z Normandie. Celý jeho oddíl se skládal z pěti rytířů a třiceti pěšáků. Když opustil svou vlast, potloukal se v čele loupežné tlupy po kopcích, jeskyních a horách Lombardie, napadal počestné a bral jim koně, zbraně a různé jiné věci. Tak začal svou životní dráhu krveproléváním a vražděním.

2 Za jeho pobytu v Lombardii si ho povšiml Vilém Mascabelle, který v té době vládl většině území v okolí Lombardie. S ohledem na své vysoké roční příjmy si mohl udržovat silnou

armádu a byl proto mocným vladařem. Získal o Robertovi zprávy obojího druhu, o jeho tělesných i povahových vlastnostech, a nerozvážně se s Robertem sblížil a zaslíbil mu jednu ze svých dcer. Z obdivu k Robertově tělesné síle a vojenské zkušenosti také snatek uskutečnil, ale jeho plán nedopadl šťastně.

3 Věnem dal zetvi jedno ze svých měst a považoval za čest dát mu i jiné dary, Robert však začal vůči němu smýšlet nepřátelsky. Nejdříve sice předstíral přátelství, ale při tom posiloval své oddíly, ztrojnásobil počet jezdců a zdvojnásobil počet pěšáků. A pak už projevil přátelství ubývalo a Robert nepokrytě dával najevo nepřátelství.

4 Denně pod nějakou záminkou vyvolával časté hádky a neustále nastrojoval situace, z nichž zpravidla vznikají spory, boje a války. Poněvadž Vilém Mascabelle ho však značně převyšoval svým bohatstvím i mocí, upustil Robert od záměru vyvolat otevřený rozbroj a vymyslel ničemný plán. Znovu předstíral přátelství, tvářil se kající a zároveň tajně připravoval hroznou a těžko postižitelnou lest, jíž se chtěl zmocnit Mascabellových měst a stát se pánem všeho jeho majetku.

5 Robert začal vyjednávat o míru a vzkázal Mascabellovi, že by se s ním rád sešel k osobnímu jednání. Mascabelle uvítal možnost mírového uspořádání, protože svou dceru nadevše miloval, a přistoupil na jednání v co nejkratším termínu. Robert mu označil místo, kde se mají sejít k jednání a uzavřít mírovou dohodu. Byly tam dva pahorky, které čněly přesně proti sobě do stejné výše nad okolní rovinou. Mezi nimi byl bahňatý terén zarostlý rozličnými stromy a porostem. Tam ten strašný Robert postavil do zálohy čtyři odvažné ozbrojence s příkazem, aby ostražitě pozorovali celé okolí. Jakmile uvidí, že se dostal s Vilémem do křížku, ať bez váhání přiběhnou k němu nahoru. Po těchto přípravách ničema Robert opustil pahorek určený původně k rozhovoru s Mascabellem a obsadil druhý pahorek. Vystoupil naň s patnácti jezdci a asi s padesáti šesti pěšáky a rozestavil je na pahorku. Vysvětlil jejich předákům

celý svůj plán a jednomu z nich nařídil, aby nesl jeho zbraně, štít, přilbu a meč, aby se mohl rychle ozbrojit. Čtyřem ozbrojencům v záloze dal příkaz, aby k němu hned přiběhli, jakmile spatří, že se utkal s Mascabellem.

6 Vilém přišel v určený den na pahorek, na místo, které mu Robert předtím označil, aby s ním uzavřel smlouvu. Jakmile Robert viděl, že Vilém přichází, vyjel mu na koni vsůň, objal jej a velmi přátelsky ho vítal. Zastavili se na svahu kousek pod vrcholkem a rozmlouvali o svých záměrech. Strachý Robert proťahal rozmluvu a mařil čas, až posleze Vilémovi řekl: „Nač se unavujeme tím, že sedíme na koních? Sestoupíme z koní, sedneme si na zem a klidně budeme rozmlouvat o všem, co je třeba.“ Mascabelle poslechl jako dítě, neprohlédl lest a netušil, do jakého nebezpečí se vydává. Jakmile viděl, že Robert sesedl z koně, rovněž hned sestoupil, opřel loket o zem a rozmlouval. Robert přistoupil na to, že se nadále podrobí Mascabellovi a zachová mu věrnost, oslovoval jej jako svého dobrodince a pána. Mascabellovi vojíci viděli, jak sestoupili z koní a jak znovu vyjednávají. Byli už vyčerpáni ve-drem, chtělo se jim jíst a pít, bylo totiž léto, doba, kdy slunce vystřeluje paprsky kolmo na zem, a žár se stal nesnesitelným. Jedni proto sestoupili z koní, uvázali jejich otěže k větším a lehli si na zem do osvěžujícího stínu koní a stromů, druzí směřovali domů.

7 Tak si počínali vojíci Mascabellovi. Robert, který ve své proradnosti tuto situaci připravil, prudce napadl Mascabella. Jeho klidný zrak se změnil v hněvem naplněný pohled a Robert zdvihl vražednou ruku proti svému sokovi. Oba sokové se navzájem uchopili, vláčeli se sem a tam a kutáleli se dolů po svahu. Jakmile to zpozorovali čtyři zbrojnoši v záloze, vynořili se z bažiny, vrhli se na Viléma, úplně ho spoutali a běželi vsůň Robertovým jezdčům, kteří stáli na druhém kopci a už jim klusali po svahu naproti, pronásledováni vojáky Vilémovými. Robert skočil na koně, nasadil si přilbu a uchopil kopí, pevně

je k sobě přitiskl, zakryl se štítem, otočil se a udeřil kopím jednoho z Vilémových mužů; ten okamžitě vypustil duši.

8 Tím Robert zadržel útok jezdců svého tchána a zřejmě mu nil, aby mu přispěl na pomoc. Jakmile ostatní Vilémovi muži spatřili nad svými hlavami přijíždět jezdce Robertovy, kteří měli výhodnější postavení, dali se hned na útek. Tak Robert překazil nájezd Mascabellových jezdců. Mascabelle byl v poutech jako zajatec odvezen do pevnosti, kterou kdysi sám dal Robertovi věnem, když mu zaslíbil svou dceru. To město tehdy přijalo jako vězně vlasního pána, a právem se od té doby jmenuje Frurion, tj. Vězení. Není nic horšho než muset litřit Robertovu krutost. Jakmile měl Mascabella v moci, vytrhal mu nejdříve všechny zuby a za každý zub žádal těžkou summu peněz a hned vyznídal, kde jsou ty peníze uloženy. Neprásta mu zuby trhat, dokud mu nevytrhal všechny. A když byl Vilém bez zubů i bez peněz, pohlédl Robert Vilémovi do očí a pak ho jich zbvavil, protože mu nepřál ani jeho zrak.

XII Když se Robert zmocnil celého Vilémova majetku, rostla jeho moc den ze dne. Ale on toužil po ještě větší moci, zmocňoval se jednoho města za druhým a hromadil peníze k penězům. Vbrzku dosáhl vévodské hodnosti a prohlásil se vévodou celé Lombardie. Pak mu ovšem všichni začali závidět. Robert byl však bystřý, hned se vůči svým protivníkům utekl k lichočkám, hned zase k dárům. A tak uklidnil lidové vzpoury, obratně si poradil i se závisití šlechty a posleze si zbraněmi podrobil celou lombardskou říši i sousední země.

2 Ale Robert měl stále dravější plány, snil o římském císařství, a jak jsem už řekl, pod záminkou přibuzenství s císařem Michalem rozpoutal válku s Římany. Už dříve jsem vyložila že císař Michal z mně neznámého důvodu zasnoubil dceru tohoto uzurpátora (jmenovala se Helena) se svým synem Konstantinem.

3 Při vzpomínce na tohoto mladého muže mé srdce je opět

zavdal záminku a podnět k tomu utrpení (Alexiovo povstání ovšem zase zaviniili oni dva výše zmínění otroci).

4 Alexios však přičítal všechnu vinu sobě a přemýšlel, jak vy-
léčit ránu, kterou vyléčit chtěl. Až po tomto ozdravení a po
očistě se hodlal zabývat vládními záležitostmi, dát do pořádku
a vyřídít věci týkající se armády a vedení války. Šel tedy za svou
matkou, světil se jí se svým chvályhodným trápením a vyzpá-
val se jí, jak by se mohl uzdravit a zbavit výčitek svědomí. Mat-
ka syna objala a s radostí vyslechla jeho slova. Pak se dohodli,
že pozvou patriarchu Kosmu (tehdy ještě nepodal demisi), ně-
 které přední členy svatého synodu a mnišského stavu.

5 Před ně císař předstoupil jako obviněný, jako odsouzenec,
jako kterýkoli jiný poddaný podléhající rozkazům, a čekal na
dosud nevyřčený rozsudek, který nad ním soud vynesl. Pří-
 znal všechno, nezatajil ani úmysl k činu, ani souhlas s ním, ani
skutek sám a jeho příčinu, ale vyzpovídal se v bázní a víře ze
všeho, vřelými slovy je žádal, aby jej vyléčili, a projevoval oho-
 tu se kát. Oni pak odsoudili k témuž pokání, to jest k půstu,
k spánku na zemi a k ostatnímu, co patří k usmíření Boha, ne-
 jen jeho, ale i jeho pokrevní příbuzné, kteří se povstání zú-
 častnili. Ale ani jejich ženy nechtěly v tom pokání zůstat stra-
 nou. Jak by byly mohly, vždyť milovaly manžely
a dobrovolně vzaly na sebe jeho pokání.

6 Tehdy jste mohli vidět císařský palác naplněný slzami
a smutkem. Nebyl to zavrženíhodný smutek usvědčující srdce
ze zbabělosti, ale chvályhodný smutek, předzvěst větší
a věčné radosti. Císař ve své zbožnosti dělal víc než musel. Pod
císařským purpurem nosil po čtyřicet dní a nocí na holém těle
žínčnou košili. V noci ležel na zemi, hlavu opřenou o holý ká-
 men, a držel předepsaný smutek. Až potom s čistýma rukama
přistoupil k vládním záležitostem.

VI Přál si, aby spíše než on řídila vládní kormidlo jeho
matka. Až dosud však svůj záměr skrýval, bál se, že by matka

po prohlédnutí jeho záměru z císařského paláce odešla. Vě-
 děl, že ona pomýšlí na vyšší způsob života. Nevyřizoval žád-
 nou z běžných událostí, sebemenší maličkost bez jejího sou-
 hlasu. Radil se s ní, ona mu pomáhala, postupně ji přibíral
k správě státních záležitostí a leckdy otevřeně prohlašoval, že
bez jejího rozumu a názorů by říšské záležitosti byly ztraceny.
 Tak matku k sobě stále více připoutával a zdržoval ji a bránil
jí, aby uskutečnila svůj záměr.

2 Ona stále myslela na poslední útočiště svého života a snila
o klášteře, v němž by strávila zbytek života ve zbožné medita-
 ci. Takový byl její úmysl a stále se modlila za jeho uskutečně-
 ní. Ale i když o těchto věcech uvažovala a z celé duše usilovala
o vyšší způsob života, přece jen měla ráda své dítě, možná i víc
než jiné ženy. Chtěla být synovi oporou, aby odolal bouři, kte-
 rá zmítala říší, a pomoci mu co nejlépe řídit loď, ať už ji pohá-
 něl příznivý vítr, nebo do ní ze všech stran tloukly vlny, zvláště
proto, že syn teprve teď usedl na příď a chopil se kormidla
a nepoznal předtím moře, vlny a víchry. Těmito výrazy nazna-
 čují tehdejší složitě a těžké postavení říše. Materská láska ji te-
 dy zdržovala a ona vládla spolu se svým synem a císařem, ně-
 kdy se dokonce chopila oteří sama a řídila vládní vůz bez sráž-
 ky a bez nehody. Anna Dalassena byla moudrá, byla přímo
zosobněním císařského myšlení a umění vládnout. Přitahova-
 la ji však také touha po Bohu.

3 Poněvadž v srpnu za téže indikce přiměla Robertova vý-
 prava Alexia opustit hlavní město, odhalil Alexios záměr své-
 ho srdce a uskutečnil jej. Svěřil císařskou vládu matce samot-
 né a zveřejnil své rozhodnutí zlatou bulou. Historik nesmí jen
tak zhruba přejít činy a rozhodnutí významných mužů, ale
musí jejich skutky co možná podrobně popsat a vyloužit jejich
rozhodnutí, proto i já chci podrobně vyloužit obsah uvedené
zlaté buly a vypustím jenom stylistické ozdoby.

4 Zněl takto: »Nic se nemůže rovnat matce, která cítí se
svým dítětem a miluje je, žádná tvrz není pevnější než ona,

když se blíží nebezpečí a když tušíme nějaké neštěstí. Dá-li radu matka, její rada bude spolehlivá, pomodlí-li se matka, její modlitby budou oporou a nepřeměnitelnou ochranou. Takovou se Mému Veličenstvu od nejtěplejšího mládí skutečně jevila má matka a ctihodná vladařka, která mi ve všem byla vychovatelkou a vůdkyní. I když byla sama zapsána do seznamu příslušníků senátorského stavu, stavěla vždy na první místo mateřskou lásku a zachovala si tak synovu plnou důvěru. V našich dvou tělech byla zřejmě jedna duše a z milosti Kristova tak zůstala šťastně zachována dodnes. Nikdy nezazněla ta studená slova „můj“ nebo „tvůj“, a co více, její modlitby, rok od roku četnější, pronikly k sluchu Páně a vynesly nás na nejvyšší místo v císařství.

5 Ani poté co jsem se chopil vlády nad říší, nepřenesla přes srdce, aby s Mým Veličenstvem nesdílela námahy vlády a aby se nestarala o prospěch můj a prospěch státu. Nyní, když se Mé Veličenstvo chystá vytáhnout s pomocí Boží proti nepřátelům Romanie, klade velký důraz na sebrání a organizaci armády, za neméně důležitou však považuje i starost o administrativní a politické záležitosti. Shledalo, že nedobrytnou pevností dobré vlády bude svěřit jeho ctihodné a vážené matce správu státních záležitostí.

6 Touto zlatou bulou nařizuje Mé Veličenstvo výslovně, aby její písemná rozhodnutí vzhledem k její velké zkušenosti ve světských záležitostech (i když ona se jich zcela zříká), ať už se tato rozhodnutí budou opírat o zprávu logotheta sekret, jeho podřízených nebo jiných úředníků, kteří připravují spisy, žádosti nebo rozhodnutí ve věci prominutí dluhu vůči státu, měla trvalou platnost, jako by tato rozhodnutí byla učiněna z nejjasnější moci Mého Veličenstva a jako by byla písemným rozhodnutím nadiktovaným ústy Mého Veličenstva. Všechny její odpovědi, písemné i ústní příkazy, zdůvodněné i nezodůvodněné, necht' jsou považovány za rozhodnutí Mého Veličenstva, pokud budou opatřeny její pečeti s obrazem Promě-

ny a Nanebevzetí a formulí „v měsíci stávajícího logotheta sekret“.

7 Má posvátná matka bude mít právo jednat podle svého rozhodnutí i při povyšování a nástupnictví v sekretech, v thematech, titulech, úřadech a darování půdy. Ti, kdo budou povýšeni v sekretech, v thematech nebo tam nastupují, ti, kdo budou počtění hodnostmi, ať už nejvyššími, prostředními nebo nejnižšími, zůstanou nadále trvale a bez odvolání ve svých funkcích. Bude mít plné právo rozhodovat o zvyšování příjmů a darů, o daňových úlevách, o úsporných opatřeních, o zrušení výdajů. Stručně řečeno, nic nebude považováno za neplatné z toho, o čem ona, ať už písemně či ústně, rozhodne. Její rozhodnutí a příkazy budou považovány za vůli Mého Veličenstva, nic z nich nebude zrušeno, ale budou mít v budoucnosti trvalou platnost.

8 Žádný z jejích pomocníků, ani stávající logothet sekret, nebude volán k odpovědnosti ani nebude nikým vyšetřován nyní či v budoucnosti, ať už se přijatá opatření ukáží jako rozumná, či nerozumná. Za žádná opatření, učiněná na základě této zlaté buly navždy, nebude možné volat kohokoli k odpovědnosti.«

VII Takový byl obsah zlaté buly. Možná, že někdo vysloví podiv nad jednáním mého otce, nad tím, že takto poctil svou matku a postoupil jí veškerou moc, vzdal se otežl vlády a jaksi běžel vedle matky, která usedla na vládní vůz, a sám se spokojil s pouhým titulem císaře. Tak jednal v době, kdy již vyrostl z jinošského věku a kdy se u lidí jeho povahy přirozeně objevuje touha po moci. Pro sebe si vyhradil vedení války proti barbarům a všechny záležitosti spojené s útrapami a zápasy, matce svěřil správní záležitosti, výběr státních úředníků a účty ze státních příjmů a výdajů.

2 Při čtení těchto slov by snad leckdo mohl odsuzovat rozhodnutí, jímž otec svěřil správu státu ženským komnatám.

tele zezadu. Neváhal přikázat jim delší trasu, aby unikly pozornosti nepříteli. Sám chtěl zaútočit na Roberta zřepedu, jakmile bude vědět, že spojenecké oddíly dorazily. Robert nechal za sebou prázdné stany, v noci přešel přes most (bylo to osmnáctého října páté indikce) a dorazil s celým vojskem k chrámu, který byl kdysi postaven na břehu moře a zasvěcen mučedníku Theodorovi. Po celou noc se snažili získat boží přitěž a účastníci se svatě bohoslužby. Pak Robert seskupil své vojsko, sám zaujal místo v jeho středu, křídlo na straně k moři světil Amiketovi (patřil mezi významná hrabata, měl statečnou ruku i srdce) a druhé křídlo světil svému synu Bohemundovi zvanému Saniskos.

2 Když se to císař, který dovedl v kritické situaci najít vhodné řešení, dozvěděl, přizpůsobil se okolnostem a seřkovoval své vojsko na svah u moře. A protože už předtím rozdělil vojsko na dvě části, nepozastavil útok barbarů, kteří směřovali k Robertovým stanům, ale zadržel i jejich velitelem Nampitem oddíly nesoucí na ramenou dvousečné meče a nařídil jim, aby se sedly z koní a táhly v malém odstupu v sevřených řadách před šiky. Všichni, jak je u jejich národa zvykem, se chránili štíty. Zbytek vojska rozdělil císař na šiky, sám velel střední linii, pravému a levému šiku postavil v čelo císařa Nikefora Melissena a velkého domestika jménem Pakurianos. Prostor mezi císařem a pěšáky zaplnoval dosti silný oddíl vojáků lukostřelců, které chtěl Alexios vyslat proti Robertovi jako první. Nampitovi přikázal, aby jim vždy uvolnil průchod tím, že se jeho vojáci rozestoupí vpravo a vlevo, kdykoli lučišníci vyrazí proti Keltům, a aby po návratu lučišníků zase kráčeli v sevřených řadách a kryli se hustě sraženými štíty.

3 Takovým způsobem uspořádal svou armádu a sám se hnál podél mořského břehu proti čelu keltského vojska. Odeslané barbarské oddíly prošly salinami a napadly keltské stany, sotvaže obránci Dyrrhachia otevřeli podle císařova příkazu brány. Vojevůdci postupovali proti sobě. Robert vyslal do-

předu jízdní oddíl, aby se pokusil odlákat proti sobě část římského vojska. Císař však nepadl do pasti a poslal proti nim jen silný oddíl lehkých zbraní.

4 Nejdříve docházelo jen k lehkým srážkám. Robert postupoval pomalu, ale prostor mezi oběma vojsky se stále zužoval, zvláště když Amiketův šik, pěšáci i jezdci, napadl krajní křídlo šiku Nampitova. Když se naši statečně bránili, vrátili se útočníci zpět, vzdýř to nebyli sami vybraní vojáci. Vrhali se do moře a až po krk ve vodě se blížili k římským a benátským lodím a dožadovali se od nich záchranu. Námotníci je však na loď nevezali.

5 Gaita, Robertova žena a družka v boji, jak se vypráví, při pohledu na prcháající na ně vrhla rozzloubený pohled a jako jákasi druhá Pallas (i když ne Athéna) hlasitě vykřikla a jako by svým jazykem křičela onen homérský vers: „Jak dlouho ještě budete prchat? Stůjte, buďte přec chlapi.“ A když viděla, že stále prchájí, popadla dlouhé kopy a vši silou jím mřstila po uprchlících. Ti se vzpamatovali a vrátili se do boje.

6 Oddíly ozbrojené sekýrami i jejich velitel Nampites z nezkoušenosti a v zápalu boje postupovali příliš rychle a vzdálili se na dost velkou vzdálenost od římských linií. Páni stejně odtrahy jako Keltové nemohli se už dočkat, až se s nimi střetnou. Vždyť nejsou o nic méně stateční než Keltové a v tomto boji za nimi nikterak nezaostávají. Robert pozoroval, že se Nampitova oddílů zmocňuje únava a že jeho vojáci těžce oddechují. Ujistovala ho o tom rychlost jejich pochodů, vzdálenost, kterou urazili, a váha jejich zbraní. Proto vydal rozkaz, aby proti nim vyrazil oddíl pěšáků. Poněvadž Nampitovi vojáci se předem unavili, ukázalo se, že byli slabší než Keltové. Celý tento oddíl barbarů padl. Těch několik málo, kteří unikli, hledali ochranu v chrámu archanděla Michaela. Část naplnila chrám, pokud se tam vešli, část vylezla na střechu chrámu a myslěla, že se tak zachrání. Ale Latínové založili oheň a upálili všechny i s chrámem.

2 Řeka Sangarios, břeh táhnoucí se až k vesnici Chele a břeh stácející se k severu uzavírají mezi sebou rozsáhlou oblast. Ismaelité, kteří se už dávno stali našimi špatnými sousedy, přicházeli přes území Maryandenu a přes území ležící za řekou Sangarios, snadno podnikali výpady do této málo chráněné oblasti a po překročení řeky Sangarios ohrožovali Nikomedii. Císař chtěl přikaziti nájezdy barbarů a zabrániti pustošení země, a zejména pak chtěl zajistiti bezpečnost Nikomedie. Tehdy si všiml, že jižně od jezera Baane se táhne dlouhý příkop. Jel podél tohoto příkopu až k jeho konci a podle jeho polohy a tvaru zjistil, že prohlubeň se nevytvorila sama a že nejdříve o přirozený úvar, ale o výtvor lidské ruky. Pátral tedy po historii místa a dozvěděl se, že na stavbu tohoto příkopu dozíral Anastasios Dikuros. Nikdo mu nedovedl říci, jaký byl její účel. Císař Alexios dospěl k názoru, že Anastasios chtěl do umělého kanálu odvádět vodu z jezera. Vrátil se k jeho záměru a nařídil příkop ještě prohloubit.

3 Poněvadž se obával, že v místě, kde kanál vychází z jezera, by se mohl stát splavným, dal tu vystavět nepřístupnou pevnost, jejíž bezpečnost a nedotknutelnost zajišťovala řeka a výška i síla hradeb. Proto také pojmenovali pevnost Železná věž. Dodnes představuje tato Železná věž pevnost před pevností a hradbu před hradbou. Císař sám dohlížel na stavbu pevnosti od rána do večera za hrozného žáru, protože to bylo v době letního slunovratu, a snašel úpal i prach. Vynaložil velké peněžní prostředky, aby pevnost byla co nejdolnější a nedobytná. Bohatě odměňoval nosiče kamenů bez ohledu na to, zda jich bylo padesát nebo sto. Nebyli to nahodile se naskytávající lidé, k dopravě kamenů se hlásili všichni vojaři, domácí i cizí pomocné síly, protože viděli vysokou mzdu a věděli, že práci řídí sám císař, který tu rozhoduje i o odměně. Velký počet pracovníků usnadňoval také dopravu obrovských bloků kamene. Takový byl císař Alexios. Vynikal hloubkou myšlenek, které dovedl i účinně uskutečnit.

4 Tyto věci se udály za vlády císaře Alexia do čtvrté indikce roku tisíc devadesát šest. Císař však neměl ještě ani čas, aby si dopřál trochu odpočinku, když se k jeho sluchu donesly zprávy o příchodu obrovské francécké armády. Báli se jejich příchodu, protože znal jejich prudkost, nestáliou a vrtkavou povahu děl, že z touhy po penězích dokáží využití první nahodilé příčiny k porušení smluv. Slyšel o tom dost často a také měl přiležitost ověřit si pravdivost těchto pověstí. Neztrácel však odvahu, ale zahájil všestranné přípravy pro případ, že by došlo k boji. Skutečnost ovšem svým významem a hrůzou předstihla kolující pověsti. Celý Západ, všechny barbarské národy obývající území od západních břehů Jadranu až po Hétrakleovy sloupy se spojily a táhly s celými rodinami Evropou do Asie.

K pohybu těchto mas došlo z následujících důvodů.

5 Něžáký Kel, zvaný Kukupetros, se vypravil na pouť k Svatému hrobu a jen stěží se mu po mnoha útrapách, které vtrpěl od Turků a Saracénů, pustošících celou Asii, podařilo vrátit se domů. Trápilo ho, že nedosáhl svého cíle, a chtěl se o cestu do Svaté země pokusit znovu. Pochopili už, že se nemůžou na pouť k Svatému hrobu vydat znovu sám bez zlych následků, a proto vymyslel chytrý plán. Rozhodl se kázat po všech latinských zemích: „Boží hlas mi přikazuje hlásat všem hrabatům ve Francii, aby opustila své domovy a vydala se na pouť k Svatému hrobu a aby se vši mocí i úsilím snažila vyrvat Jeruzalém z rukou muslimů.“

6 Jeho záměr měl úspěch. Jako kdyby podnítil v srdci všech Kelů něžáký boží hlas, dosáhl toho, že se shromážďovali ze všech stran ve zbrani, s koňmi a vybavení vším, co je třeba k vedení války. Plyny dychtivosti a nadšení naplnily jejich zástupy všechny cesty. Keltské vojsko doprovázelo množství lidí počítanější než zrnka písku a hvězdy nebeské, v rukou nesli palmové ratolesti a jejich plece zdobil kříž. Dokonce ženy i děti opouštěly svou vlast. Jako řeky se odevšud stékaly jejich zástupy a proudily dáckou zemí k nám.

7 Příchodu těchto davů předcházel záplava kobylek, které se nedotkly obilí, ale zničily hrozným způsobem vinice. Tehdejší vykladači vysvětlovali, že tento úkaz je znamením toho, že příchod keltské armády nezasáhne do křesťanských záležitostí, ale že těžce postihne barbarské Ismaelity, kteří se oddávali opilství, vínu a Dionýsovi. Jejich plemeno otročí Dionýsovi a Erótu, oddává se všemožnému tělesnému styku, obřezáno je jen jeho tělo, nikoli jeho vášně. Je pouze otrokem, ba trojnásobným otrokem Afroditiiných neřestí. Proto také uctívají bohyně Astarté a Astarot a klaněji se jim, proto je jim nejdražší zpodobení hvězdy a zlatá socha bohyně Chobar. Tito vykladači chápali obilí, strážlivou a výživnou potravu, jako symbol křesťanství. Takovým způsobem tedy vykladači vysvětlili význam vinné révy a obilí.

8 Tolik jsem chtěla říci o vykladačích. Takové jevy provázely nástup barbarů a rozumní lidé mohli očekávat nevídané věci. Tak veliké množství lidí nemohlo dorazit zároveň a nemohlo přijít stejnou cestou. (Jak by také takové davy z různých míst mohly najednou přebrodit lombardskou úžinu?) Jedni ji přebrodivili jako první, za nimi šli další a další, až se postupně přeplovili všichni a pokračovali pak v další cestě po souši. A každé vlně vojáků předcházel mrak kobylek. Když to všichni viděli jednou a potom podruhé, poznali, že kobylky jsou předzvěstí frankých oddílů.

9 Když už několik skupin přebrodivilo lombardskou úžinu, povolal k sobě císař některé velitele římského vojska a poslal je do oblasti Dyrrhachia a Aulonu. Příklad jim přijmout přichodí přátelsky a poskytovat jim na cestě hojně zásoby ze všech krajů. Potom ať je opatrně hlídají a neustále sledují, a uvidí-li, že odbočují z cesty, aby plenili okolní oblasti, nechtějí je mírným nátlakem vrátit zpět. Mezi těmito veliteli byli i lidé, kteří uměli latinsky, aby včas zabránili případným rozbromům.

10 Chci o těchto událostech podat jasnější a podrobnější vý-

klad. Podle pověstí, které se všude šířily, byl mezi prvními, kteří prodali své statky a vydali se na toto tažení, Godefroi. Byl to člověk nesmírně bohatý, pyšný na svou urozenost, statečnost i původ. Vždyť každý Kelt chce být víc než ostatní. Tenkrát došlo k pohybu lidských mas, mužů i žen, jaký nikdo nepamatuje. Prostí lidé vytáhli, aby se poklonili Hrobu Páně, a opravdu toužili spatřit svatá místa. Ale ti horší, mezi něž patřil také vý Bohemund a jemu podobní, chovali v skrytu duše jiné plány a naděje, ti chtěli během tažení využít výhodné situace a zmocnit se císařského města. Věšinu statečných bojovníků k tomu podněcoval Bohemund, který odedávna choval v srdci nenávisť k císaři.

Po svém kázání Petr přebrodivil jako první lombardskou úžinu s osmdesáti tisíci pěšáky a se sto tisíci jezdci a přitáhl přes Uhry do hlavního města. Keltská rasa je, jak si lze představit, velmi horkokrevná a prudká, a jakmile se rozhodne k činu, ne-
že jí už zadržet.

VI Císař věděl, co Petr předtím vytrpěl od Turků, a radil mu, aby vyčkal příchodu ostatních hrabat. Petr ho však neposlechl, protože se spoléhal na množství lidí, kteří ho provázeli, přebrodivil Marmarské moře a utábořil se u města Helenupolis. Provázelo ho deset tisíc Normanů, kteří se oddělili od ostatního vojska. Ti plenili s neobyčejnou krutostí celé okolí Nikaie. Trhali na kusy nemluvnata, nebo je nabodávali na klacky a opékali na ohni, a nejrůznějším způsobem týrali i starce.

2 Když se to obyvatelé Nikaie dozvěděli, otevřeli městské brány a vyrazili proti Normanům. Rozvinul se prudký boj, ale protože Normanů se tvrdě bránili, vrátili se Nikaisté do pevnosti. Normanů shromáždili kořist a vrátili se do Helenupole. Mezi nimi a těmi, kteří zůstali v Helenupoli, došlo ke sporu. Jak tomu v takových případech bývá, podnítila závist vášně těch, kdo zůstali ve městě. Mezi oběma skupinami došlo ke střetnutí, dobrodružní Normanů se odtrhli od ostatního vojska a útokem se zmocnili Xericord.

- 2 Pověst o Bohemundově smrti se všude rozšířila rychleji než vítr. Když se Bohemundovi zdálo, že pověst už zapustila kořeny, dal zhotovit dřevěnou rakev a naložit ji na dvojevlasici. A potom tato „živá mrtvola“ vyplula z antiochijského přístavu Sudi do Říma. Bohemund se dal dopravovat po moři jako mrtvola. Choval se opravdu jako mrtvola. Svědčila o tom raketiv i to, co se dělo kolem něho. **Kdekoli totiž přistáli, rvali si barbari vlasy a hlasitě nářkali, ale v rakvi, v níž Bohemund natažen ležel, patřila mrtvému jen jeho poloha. Jinak vedle choval a vydechoval vzduch skrytými otvory.** Tak tomu bylo na pobřeží. Jakmile loď vyplula na moře, dali mu najíst a pečovali o něho. Pak se opakoval nářek a obvyklé ceremonie.
- 3 Aby „mrtvola“ vyvolávala dojem hnilobného rozkladu, zakroutili krk kohoutovi (nebo její podřezali) a položili její vedle „mrtvého“. Čtvrtý nebo pátý den už každý, kdo měl čich, cítil nesnesitelný zápach. Oklamáním lidem se pak opravdu zdálo, že zápach vychází z Bohemundova těla. Nejvíce ovšem munda. Já se opravdu divím, jak jeho nos mohl snášet takový nápor, když byl Bohemund zažíva dopravován s tou zdechlinou. Ten příběh mne poučil o tom, že barbari nelze ničím odvrátit od jejich záměrů a že jsou ochotni vydržet cokoli a snášet jakékoli útrapy. Proto i živý Bohemund, který se jen tvářil jako mrtvola, neváhal ani žít se zdechlými. Lest tohoto barbara byla ojedinelá, svět takovou dosud nepoznal, a jejím cílem bylo vyvrácení římské říše. Žádný barbar ani Řek dosud nevyrmyslel proti nepříteli takový úškok a myslím, že ani naši potomci nepoznají nic takového.
- 4 Když Bohemund dorazil na ostrov Korfu, probudil se ze své zdánlivé smrti a měl za to, že už je v bezpečí a že v horách Korfu našel útočiště. Opusťil rakev, užíval slunečních paprsků, dýchal čistý vzduch a obcházel město Korfu. Každý, kdo její potkával v cizím, barbarském kroji, se ho vypytlával na jeho původ a osud, kdo je, odkud přišel a kam má namířeno.

- 5 Bohemund si nikoho nevyšiml a ptal se po velitelích města. Byl to jakýsi Alexios, který pocházel z thematu Armeniakon. Bohemund před něho předstoupil, zarputile se naň podíval a tvářil se nepřístupně, pak na něho promluvil tvrdým a zcela barbarským tónem. Vyzval ho, aby oznámil císaři Alexiovi tato slova: „Mluvíím k tobě já, Bohemund, syn Robertův. Uplynulý čas tobě i tvé říši ukázal mou statečnost a vytrvalost. Bůh věz, jakmile se k tomu ukáže příležitost, pomstím se za všechno zlo, které jste mi způsobili. Od okamžiku, kdy jsem římskou říši dorazil k Antiochii a zmocnil se jí, a od doby, kdy jsem si svým kopím podrobil celou Syrii, okusil jsem od tebe a od tvého vojska mnoho trpkostí. Konejšili jste mne jen tisícero nadějí a vřáněli jste mne do nespočetných katastrof a válek s barbari.“
- 6 Teď věz, že jsem vstal z mrtvých a unikl jsem tvým rukám. Zdánlivě mrtvý jsem se skryl před všemi zraky, unikl jsem všem rukám a všem plánům proti mně. Teď zase žiju, chodím, dýchám a tady z Korfu ti posílám zprávu, která Tvému císařskému Velicensvu nebude vůbec příjemná. Nebudeš mít žádnou radost z toho, až se dozvíš, že jsem svěřil Antiochii svému synovci Tankredovi a nechal jej tam jako důstojného protivníka tvých velitelů. Sám se vracím domů, ty a tví lidé si dusud myslíte, že jsem mrtev, ale já a má lidé víme, že žiji a chystám proti tobě hrozný plán. Stal jsem se „živou mrtvolou“ a „vstal jsem z mrtvých“, abych vyvrátil Romanii, které vládněš. Jakmile se dostanu na protivlehlou pevninu a uvidím tam Langobardy, všechny Latiny, Germány a Franky, samé statečné bojovníky, pak naplním tvá města a země vražděním a krví a neustanu, dokud nezarázím kopí do srdce Byzantia. Takového stupně dosáhla barbarova vychloubačnost.

váhu, ale sklouzli by s prkny za hradby z vnitřní strany. Euforbenos promluvil s Alexiem a s jeho důstojníky, sdělil jim císařovy rozkazy, dodal jim odvahy a vypítal se jich na situaci v městě. Když se přesvědčil, že všechno je ve výběrném pořádku, že mají dostatek zásob a že Bohemundovým stroje jim nedělají starosti, odešel za Bohemundem, který se utábořil na dohodnutém místě. Spolu s ním se pak vydal k císaři. Ostatní poslové zůstali podle předchozí dohody u Gida.

3 Euforbenos poslal k císaři napřed Manuela z Modeny, svého nejméněššího a nejoddanějšího služebníka, aby mu oznámil Bohemundův příchod. Když už byl blízko císařova stanu, bylo podle předchozí dohody s posly připraveno vše pro jeho přijetí. Jakmile Bohemund vstoupil do stanu, císař natáhl ruku, chopil se jeho pravice, oslovil jej způsobem, jakým císařové oslovují své hosty, a přidělil mu čestné místo vedle císařského trůnu.

4 Bohemund se, stručně řečeno, nepodobal nikomu z tehdejších lidí v římské zemi, ať to byl barbar či Řek. Pohled na něho vzbuzoval úžas a jeho pověst vyvolávala zděšení. Musím jeho zjev popsat podrobně. Byl tak vysoký, že málem o loket převyšoval největší muže své doby, byl štíhlý, měl ploché břicho, široká ramena i hrudí a silné paže. Nebyl ani hubený, ani nepřekypoval masem, ale jeho tělo bylo souměrné a odpovídalo, abych tak řekla, Polykleitovým pravidlům. Měl silné ruce, stál pevně na nohou, měl pevnou šíji i záda. Kdo se na něj pozorně podíval, viděl, že je trochu nahrbený; nebyla to však získaná vada obratli hřbetní páteře, spíše se zdá, že to byla nepatrná vrozená vada. Měl velmi bílou pleť, jen na tváři provázal bílou barvu ruměnc. Měl plavé vlasy, které mu nepadaly až na záda, jak tomu bylo u jiných barbarů. Bohemund si nezákládal na své hrůvě, ale měl vlasy přištižené až po uši. Nevím, zda měl ryšavou bradu, či zda jeho vous měl jinou barvu. Byl totiž

úplně vyholený, břitva odstranila jeho vous lépe než váš Ale myslím, že měl ryšavé vousy. Oči měl modré, vyzářily odvahy i jakousi vážnost. Nos i nozdry dýchaly volně. Při nozder odpovídala šíři jeho hrudi a hrudí nozdram. Při umožnila, aby dech tryskající ze srdce volně vycházel dramí.

5 Bohemund měl určitý půvab, ale narušovaly jej vzbuzující strach. Celým výrazem dával najevo, že je tosný, myslím, že svou výškou i pohledem vyvolával dšelmny, a dokonce jeho smích naháněl lidem hrůzu. duše i tělo hostily zároveň hněv i lásku a obojí v něm to po válce. Byl bystrý a chytrý, vždy dovedl najít výčt ko. Vjiadřoval se přesně a jeho odpovědi byly nezvratt všechny uvedené vlastnosti jej pouze císař převyšoval idem, výřčnosti i všemi přednostmi, jimiž jej obdaril roda.

XI Císař se jen lehce dotkl minulých událostí, spně učinil pouze skrytou narážku, a začal řeč odjinud. mund měl špatné svědomí, proto se obratně vyhnul odpovědi a řekl jen: „Nepřišel jsem se obhajovat, i já měl hodně co říci. Když už mě Bůh přivedl sem, přerám nadále všechno i věrnému Veličenstvu.“ Na to mu odpověděl: „Nechme nyní minulost stranou. Chce mnou uzavřít mír, musíš se především stát jedním z poddaných, sdělit to potom svému synovci Tank a nařítit mu, aby vydal Antiochii do rukou mých lidí k němu pošlu v souladu s naší původní dohodou, a z hé se musíš zavázat, že nyní i v budoucnosti budeš d vat všechny naše dohody.“

2 Když císař řekl a vyslechl o tomto i o dalších slov, aniž Bohemund změnil svůj názor, Bohemunc věděl: „Takový slib ti nikdy nemohu dát.“ Na další c požadavky Bohemund odpověděl prosbou, aby se pc